

Mattijuhani Koponen

**EI POLTA MAA
1974**

© Mattijuhani Koponen 1974, 2005

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

I Tie

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Se oli kivinen tie
jo tähänkin asti.
Ei päätä näkyvissä:
onnea, vielä voi matkustaa.
Ja jokainen kivi, poimittu,
tallessa.
Nouse vahva rakennus,
nyt vaan laastin hakuun.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Tie on Genius.

Ankara.

Epäoikeudenmukaisuus ei poistu.

Kauneutta Luodaan.

Mistä rumuus tulee?

Paras ajatus on tyhjin,
ja kun on tyhjä, voi
täyttyä lakkaamatta.

Ja aina on tyhjä.
Kuin astia
jota tyhjyys käyttää.

Siinä on paljon työtä, moni aikuinen
mies ja nainen, syö sitä tyhjää,
nainen mies aikuinen, ja
heillä elämä menee siihen.

Tyhjän ympärillä, tyhjän, tyhjää; se raskasta on.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Pysy Tiellä
jonka valitsit;
Tie valitsee sinut.

Se on muuttumaton ja nimetön
himoton, ja alati oleva; ovi
jonka Tie läpäisee,
tai Tielle.

Näin olet olemassa
ja salaisuudet on.
Sinä näet ne, puhumaton,
sinä ymmärrät viisasten kiven.

Kierrät paperin koneeseen,
elätät toivoa, hullukaan
ei voi kuvitella niin kuin sinä,
itsestään ei mikään liikahda;
rivi riviltä on edettävä
ja elämää pitkin.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

II Olen pysähtynyt tänne

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

OLEN PYSÄHTYNYTTÄNNE

Sehän oli tarkoitus; miettimään.
Ei toki, olemaan levoton vaikka pinta peilityni;
peili, tyyni kuvani kirkastuu juuri,
kun pysähdyin tänne, ja tuossa
on puu, puutarha, pieni vesi lirisee;
kokonaisuus on avoin, se on maailma, ja
sulkeutunut
yksityiskohtien rikkauden purinaksi,
jonka voi erottaa jos vain malttaa olla hiljaa ja
kuuntelee;
mikä, sekin, on toimintaa.
Ja liikettä.

Maailmassa joka on pysähtynyt liikkeeseen,
tänne minä, tämän ajan
pimeimpään aamuun.

Tänne minä, tänne, tänne,
maailman katveeseen puremaan maaäidin rintaa.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Syksy tuli, syksy;
kannettiin matot sisään.
Maa juo vettä.
Jokohan kaivoni täyttyy.

Nyt on aamu.
Lapsi nykii minua tukasta.
Viime yönä
kuun sirppi leikkasi
itsensä pimeään.

Siitä muistankin
olen olemassa, lapsi on
ja tempoo tukasta minua;
älä pysähdy: kuolet.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Vaikeinta on olla itsensä kanssa,
kirjoittamisen ulkopuolella
tai sisällä
mutta itsensä kanssa.

Kun sinä soisit
olis sinussa.

Mutta ennen kuin
saavutanko sinut, ehdinkö
ennen kuin

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Usein toivon ettei se
mistä puhun tulisi
tai olisi totta; toisinaan
en edes tiedä kun puhun.

Kuuntele.
Kuuntele kokonainen ääni.
Voit ymmärtää sen.

Tällä pohjalla seisot.
Ja tavoitat tuhat vuotta.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Saaret kasvaa esiin.

Järvi väreilee.

Taas on aamu, kuu tuhkaa.

Yksin odotan.

Sydän malttamaton: pysy rinnassa!

Viime yönä
moottoripyöräni kuin
heinäsirkka sahasi maisemaa.

Oli pimeää.
Kuvasi näkyi selvästi
huurteisissa laseissa.

Kuun sirppi
leikkasi pimeää.

Kuunsirppi, sinä, heinäsirkka
ja sukelsin

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Minun on niin hyvä olla
kun tiedän.

Nyt kun tiedän
olen malttamaton

Jaksanko odottaa.

Aamu nousee.
Menen päiväksi pois.
Tuuli pyyhkii järveä esiin.

Tämä pikku menninkäinen tässä
tämä sirittävä sirkka
kiidättää minua, yö tai päivä
se kiidättää kuin kuolema;
elää pitää ehtiä paljon.

Ja kaikki tämä vaara
vain siksi että
asut kaukana.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Miten se on
käsitettävissä että
vaikka olen pelkkä astia
pelkkä kuori
on minun kuitenkin
jano.

Kun minä luulin
kun minä jo luulin.

Nyt loistaa kuu, kirkas;
en halua viiletä,
en tahdo lakata niin kuin
tämä ilta; en
yönä pois mennä.
Lämmitä minua, lämmitä:

tahdon lisääntyä sinussa nyt
kun on kuun aikaa vielä,

kun upotaan kuun viileyteen.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Yöpaitasi alla nyt
tahtoisin olla lähellä
ihosi hengitystä kuunnella
solujen kamppailua elämässä
ja kuolemassa.

Ja miettiä tämän kaiken merkitystä.
Nyt kun sitä jo mietin.

Yöpaitasi alla
tahtoisin nukkua valveilla
silmät auki
ja kuunnella kuun hengitystä
ihollasi.

En sano yötä päiväksi.
Odotan.
Yksin häntä odotan.
Kaikkien puolesta.
Vaikka he eivät tiedä.

Huomenna hän tulee.
Huomenna.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

En minä tahdo mitään
mikä on sinun omaasi.
Minä vain rakastan näitä
ja tahdon olla lähellä
kun ilo tapahtuu.

Ei niitä ole kuin muutama vasta.
Mutta mitä luvuista; kun
yksikin on jo paljon.
Sataa en saa sanotuksi,
ja tuhat ei ole tarpeeksi nyt

kun ajattelen sinua.
Ja tätä kaikkea mitä minussa tapahtuu.

Nyt tässä suren sitä että on niin vähän
mitä osaan.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Aamun kaste ja huojuva heinä,
päivään korkeaan kuljet
paikaltasi liikahtamatta.
Sinua ylistän;

ja laulu nousi heti tältä istuimelta
ja puhkesi sokea silmäni täyteen valoon, näkyyn
jota olet todellisena kuin tämä päivä
joka alkoi sinussa ja on eletävissä;
joka hetki sinua odotan täällä.

II Ei polta maa, et ole yksin, etäällä et

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

EI POLTA MAA, ET OLEYKSIN, ETÄÄLLÄ ET

Vanalan vanhan kahvilan nurkassa
juukkipoksi jauhaa Helga neitiä kylvyssä;
hikiset työmiehet puree tupakkaa,
haisee ja soi,
täällä on kylän parhaat munkkipossut,
ja rokkibändi, Liperin oma, niitten teenagegirl
koristaa kukkaset kuluneen pöydän pintaa;
sinä olet tässä, tämä merkki ja minä tuo;
puukolla, lusikalla, avaimella raaputettu
muisto, eilisen eteinen
jossa puristivat toisiaan kuumina
kunnes hiiltyivät arkipäivän ikävään.
Onko nyt toisin kun sanoit: arki
ainut jota voi elää,
ja pöytä kukkii, puukonsyömä,
tupakanpoltama, puinen;
tuuli joka soittaa sitä nuhruinen elämä.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Myö männää joroloihi, sanoo joku jota en tunne.
Täällä ne ei häpeä,
ja ne tanssiikin miehissä jos on tanssia,
ne ei häpeä, halaa ja tanssii, härkäparit, todella.

On kylmä, kahvilan sisälläkin luu vaatii
lämmintä lihaa; syksy
jota vaimo kotona kantaa sisään ja lapsi ulos:
vaahtera palaa! VAAHTERA PALAA
lehti liekehtii lapsen kämmenellä.

Vanalan tynnyriset uunit on ilman tulta,
ja minä, syttymässä tähän elämään
täällä, kaukana
ja niin lähellä
kun itse todellisuuden mullasta kasvaa elämämme,
jo jokainen jonka kanssa puhun
todella puhuu; tuokin tiili
jonka sinä savesta poltit, on nyt
tämän talon muurissa
kelpaa siinä asua ja käydä;
ne pysäyttävät tiellä ja haastattavat
kuin ihminen, joka niissä juurii ja syö;
ja suusta tupruaa höyry
kuin järvestä, joka satumaisena leijuu
mökkini vastarannan ruskaa kapaloiden.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Ja pelimannin viulu viruu nauraen rahilla
kun soittajalle valutetaan kunnantalon takana
tulista lientä: apteekin
pirtulla laimennettua pontikkaa.
Pirtua saadaan sairaan lehmän pesuun, pontikka
osataan omasta takaa.

Toiset ryystää tassilta kahvia puhvetissa, on tauko,
hikeä pyyhitään kun hetki sitten polkka lennätti.

Linja-autolasteittain tulee väkeä, laaja
kotikunta
valuu laidoilta keskelle kylää, parasta on päällä,
tukat suittu, hevoset harjattu, lehmät lypsetty,
paketoituidut pelot pankkitilillä tallessa,
viereisellä sarakkeella maitotinki, nyt on vapaata,
on Volvot ja Mersut, ajetaan kovaa,
yhdennyttään nopeassa maailmassa moniin kokkiin
kuin perhoset: Bingo!

Ja itkee viulu, liha vasten lihaa hikoilee,
punaisin poskin mennään masurkkaa, näin
vanhat tavat kunniaan, selkä heinään päin.

Lakanalla juoksee kuvia, unia joissa ratsastaa
ja paukkuu; kolmella markalla jatketta elämään,
se ei ole paljon, Käykee sissään vuan,
ja jostakin lakanan takaa rahisee ääni,
penkit narisee
kun harrasta väkeä istuu puutalossa vanerituoleilla,
ja joka komero homehtii muistoissa.

Ois jos vois
mut savustettiin pois.

Kävin kysymässä kunnasta asuntoa:
Ei ole, vastattiin,
vaikka tiesin että toisin on kuin vastattiin.
Kolmesti kävin, kysyin kuudesti; oli 4 h ja k.
kunnalla tyhjillään
seisonut pitkän tovin yksin ja kylmillään.
Se tulee lääkärille, sanottiin, kun
sellainen saadaan. Siinä tosin menee
ainakin kaksi vuotta,
sillä virka pitää anoa, ja sekin on
epävarmaa.
Ainut mikä on varmaa on että asunto
on lääkärille
jos sellainen saadaan, suodaan virka,
viulut valtiolta,
mutta kaksi vuotta siinä menee, ei voi
antaa sitä asuntoa.
Ajaatelkaa nyt:
mihin me pannaan sitten se lääkäri, jos
ei ole asuntoa ja lääkäri saadaan,
MIHIN ME PANNAAN;
eihän sellainen suostu tulemaan jos ei ole asuntoa.
Niin seisoo lääkärin asunto kaksi vuotta
yksin
kylmänä
tyhjillään;
ja saan asua jos russakka suo yhä tässä
samassa puussa
lahonneen kelon alla
kylmyyttä vasten naavaa kasvattaen.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Niin jää laulu kesken, suunnittelin sitä Liperille,
sururumpu kumisee, vesi haisee
ja yksi hirmuinen noita-akka jymistää maata
jalkojensa alla, hakee luudan
ja se peto meidät pois lennätti.

Ei polta maa, et ole yksin, etäällä et;
tämä oli lauluni tarkoitus, se riistettiin
kädestäni;
olet lähellä sinä, todellisuuden sykkivä sydän,
vaan ei syki mulle mikä sykkii sulle, maan korvessa
onnellinen.

Vielä hetken jatkan anateeman lailla, mieroa
rykien,
lapsuuden kaltaista kehtoa kohti; teen tehtäväni
mikä se onkaan ja niin kuin voin;

Veljeni, jaa viimeiset kortit pöytään vielä kun
pelimannin viulut ja haitarit
ja Vanalan vanhan kahvilan juukkipoksi soi.

VÄLISTÄVETÄJÄN BALLADI

Ne valitsi mut
ku ne luulee
et mä oon joku Jeess U.S.
joka täyttää niitten
sottaset paranoiat.

Mä vaan vedän kaaralla stadia
punasesta läpi
ja mummojen kynsille kuraa:
mä vedän läpi kaikkien systeemien ja
pirujakaan mä en piittaa mitä ne
kyssäniskat kyrää
kamojensa keskellä.

Tuosta vaan ja sahataan silmään,
mä älytän niitä minkä ehdin
ku ne ei muusta välitä
ku ittestään ja siitä.
Et niil muka pyyhkii hyvin.

Tilastot niillon kyl aina edulliset
ja Gall Up'it; sen mäkin tieän
kun en mä oo mikään älytön dorka joka
vaan jallua nappaa:
mullon äly ja pää jolla älyttää.

Jees U.S., mitä väliä sillä
mitä todella tapahtuu:
oli Max tai Pax?

Mitä on peltisen astian sisällä:

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

vanhaa lihaa.

Mitä on muovisessa pussissa:

kallista leipää.

Mitä on myyjän tiskillä:

pahvisia unelmia.

Nyt itkevä viulu mun sielussa

asettuu metsään asumaan:

mä en oo mikään Jeess U.S.

usko, en tuu

ja ne pettyy raskaasti

kun ne kässä tän jekun.

Mä vaan käännän silmää minkä ehdin

niinku Kuikka

se shamaani ja poppamies jos et tieä

mun isosetä,

ja ku ne kerran pettyy ne ehkä tervehtyy,

tieäks:

tähän mä panen toivoni

jota mulla ei enää ole.

Ne kenties diggaa pienen tovin, niitten kyssässä.

Eihä tää mennykkää niin ku me funtsittii.

Noi mä kusetan niitä niitten omiin astioihin

joita niillon hyllyt täys

ja hintalaput kyljess:

välistä mä vedän niille valjun aamun, ja kato:

ne herää.

Jeess U.S. ja Max!

Vai Pax?

III Kevät

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Punatukkainen tyttö
tanssi tiellä minua vastaan;
palava lintu jalkojen
välissä.

Minä olin vesi.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Ei sellaista rahaa
ei kuparia, hopeaa
ei kultaa
ei keksittykään vielä
mistä kaikki kävisi päinsä;

keinot yhtenevät päämääriin,
nyt vasta kidutus alkaa.

Mitä tuosta jos tapetit seinilläsi
ovat tahraiset
ja repeilevät:
ne ovat pitäneet katseissaan vuodet,
vuosien lämmön joita sinä
ja minä kannamme.
Älä siis murehdi sitä mikä on rikkautta;
jos läikkä kukkii
tai rasvatahra
kehystä se.
Ennen kuin.
Ja rakennus puretaan.

Nyt palaa sekin puu jota russakka puri.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Nyt on rauhallista.
Vaimo meni torille pojan kanssa
ostamaan kalaa.
Minä kokoilen näitä
kirjaimia, rakennan.
Tästä nyt tulee korkeintaan
sanojen korttitalo.
Mutta jos nyt olisi edes peliä,
onhan sekin elämää.
Ja lopulta kaikki hajoaa.

Pientä, pientä, pientä.
Ei edes keskikokoa.
Suurta vain unissa.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Katso, ihminen, maalaismaisemaa.

Vielä sitä on,

metsä puhuu;

siellä on kettu,

ja jäniksen pehmeät loikat.

Vielä tuulta puissa soittamassa.

Talvisessa kylässä
lintu valjastaa hevosen:
sen ainut leipä
on lämmin kakkara tiellä.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Yön selässä kaikki tähdet
niin kuin olisi iso kala,
jota ei tohdi perata.

Katsoo vaan sen suomukasta pintaa
ja ihmettelee;
niitä maailmoita!

Älä itke, lapsi;
maailma on niin pimeä.
Vähän valoa
kuin löytäisi pullon pohjalta
tilkan viiniä.

Vanhaa, hapanta.
Etikkaa.

Mutta riittää
herättämään.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Haluatko sinä niin kuin minä.

Halu on meissä, mutta mitä huolit.

Minusta on ikävää
että minun pitää opettaa
niitä jotka ovat minua enemmän;
kokemusta, ikää,
mutta viisaus puuttuu.
Seisova vesi, kaivossa,
syvällä:
pimeää, ja haisee.
Elävä vesi on liikkeessä;
jos ei muuten, sitä liikutetaan.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Minä menen mielelläni sinne missä
ne on jo oppineet; vien nahkani
ja luuni vien, joka on rakennus minussa,
tämä lihansyöjäeläin ympäri maata
kasvattamassa pieniä olentoja vapauden tuskaan;
niitten parissa elää möllöstellä pienissä tapahtumissa,
ja kevät on, valoa, sanat, sanojen päärmeet,
tulevat aina uudet ajat menneistä, ja
nykyaika putoaa väliin.

On 13.3.
kun lasketaan aikaa
kun ei pääse irti.
Tässä iässä sen jo ymmärtää.

Aurinko laskee kierteiset säteensä
salusiinin raosta tähän pöydälle;
sanojeni vanha pelargonia kokee herätä.

Laho talo hikoilee kulmakarvoissaan,
sen musta tukka roikottaa öisin kylmiä piikkejä,
lutikkalinnan hiiret ja luteet värisevät,
niitten ropina kuuluu seinien raoissa ja tapetissa.

Taivaalla hiirihaukkoja, kottaraisia, telkkiä ja koskeloita.

Etelästä tulossa, taivaani ilonpitoon,
leikkaamaan katseeni rataa, kuvioita,
kun minä rauhan mies banaani suussa
katselen: syöksypommittavat.

Ja sitten tiellä se tapahtuu,
kun tulen uimahallista, vastaan juoksee
iloinen poljettava Poni, selässään
palavat hiukset ja lämmin suu:

Punkku tulossa koulusta ja kirjastosta,
ei mikään Kotkan Ruusu vaan Siihtalan,
ja puhisee hissän kokeita.

Se on sitten kevät
välähtää äkkiä sisälläni.
Jossakin pääni sisällä se tapahtuu, otsasta

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa
lähtee kokovartalonmittaisia sykkeitä.

Varhain tänä vuonna, linnutkin, kevät
niin kuin suukko jonka vaihdoimme tiellä,
ja se lämmittää ikääntyvää paitaani

ja sulattaa lumisen nukkuvan mieleni, lumen alta
vihreää.

Odota hetki, tahdon sanoa,
anna Ponisi hengähtää
niin annan sen sinulle
käteni kämmenellä.

Omistettu Soile Marolalle
Mattijuhani Koponen

IV Istu seuraani

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Iltaa.
Saiskos hetken olla
teidän kanssanne olohuoneessa.
Pitäkää minua vaikka polvellenne
kun katsotte teeveetä.
Polvi pitää minusta.
Älkää te unohtako polvea.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Ystävä, istu seuraani.
Niin kuin päivän kiirein aika
olisi jo tehty.
Vietetään tämä hetki yhdessä.
Pajunvitsat huurussa,
auringon valo viipyy,
sitten riisuttu koivu piirtää
itsensä esiin.

Vanha maatalouskone
kuuntelee kun villi heinä
kasvaa sen ylitse.
Talven se nukkuu
mutta! myös kesän.
Ketä se unohtaa.
Sillä on pitkä matka.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Ihmissuhteet pitää olla kunnossa.

Ei tule runoista muuten mitään.

Runot kyllä ovat

mutta eivät tule puhumaan sinulle.

Lintu lensi silmästä sisään
ja sähkötti.
Tuntui munissa.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Tässä vanhassa puutalossa
oppii tuntemaan ihmiset
askelista.

Ja kun tyttö kopisee
pääni päällä

opin tuntemaan itseäni.

Minäkin, niin kuin soitin silloin.

Oppisinpa jo tyytymään vähempään
itsessäni.
Ulkoisesti
ei tämän vähempää voisi:
talo hajoaa tuulesa minä hetkenä hyvänsä.
Vaimosta ja lapsista jo erossa.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Olin kuukauden pois täältä.

Sain tyttären, vanhenin vuoden
ja menetin isäni.

Kuka puhuikaan matkustamisesta
hyveenä?

Lähettaisitkö minulle ystävällisesti
runoni takaisin
hän kauniisti pyysi.
Hän ei tiennyt:
ei voi saada takaisin
elämää.
Ensi kesänä puissa on uudet kukat.

Mattijuhani Koponen: Ei polta maa

Alan käydä ikäisekseni, minäkin.

Vatsa reistailee.

Kaksi lasta sanoo isäksi.

Hengästyn.

Tänään

kun oikein vihdoin
saunassa nahkaani,
ei minussa enää teellä
ollut yhtään kapinaa.
Hurmaava kokemus: tasainen olo.
Vai olenko tulossa vanhaksi.